

**КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ  
НА ЗНАНИЯТА, УМЕНИЯТА И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ НА  
УЧЕНИЦИТЕ  
КУЛТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛНА ОБЛАСТ  
„ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ И ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ“**

Учебна 2026/2027 година

Критериите са съобразени със Закона за предучилищното и училищното образование, Наредба № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците (в действащата редакция), Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка и действащите учебни програми на МОН.

Приети с решение на Педагогическия съвет, Протокол № 19/09.09.2026 г.

## **I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

Оценяването има за цел да установява степента на постигане на очакваните резултати от обучението, да подпомага напредъка на ученика и да предоставя ясна обратна връзка за силните страни и областите за подобрене.

При оценяването се спазват следните принципи:

- обективност, прозрачност и предварително оповестени критерии;
- съответствие с очакваните резултати от учебната програма и възрастовите особености;
- комбиниране на знания, предметни умения, аргументация, работа с източници и самостоятелност;
- съобразяване с различните форми на проверка – устна, писмена, практическа, проектна и дигитална;
- формативна обратна връзка и възможност ученикът да разбере как да подобри представянето си;
- недопускане на оценяване на поведение, дисциплина или лично отношение като заместител на оценяването на учебни постижения;
- академична почтеност и ясно обозначаване на използвани източници.

## **Форми на оценяване**

- устно изпитване;
- писмени работи и тестове;
- практически задачи, работа с карта, схема, таблица, диаграма, исторически/географски източник;
- есе, текст-разсъждение, анализ, резюме, план-тезис;
- проект, презентация, постер, инфографика, портфолио;
- индивидуална или екипна задача с ясно разграничим личен принос.

Минималният брой текущи оценки, формирането на срочна и годишна оценка и процедурите при отсъствия се определят съгласно действащата Наредба № 11/2016 г. и не се фиксират с остарели бройки в настоящия документ.

## **II. ОБЩА ШЕСТОБАЛНА СКАЛА**

| Оценка   | Общо равнище | Характеристика                                                                                                                                                           |
|----------|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Слаб (2) | Непостигнато | Не разпознава или възпроизвежда основното учебно съдържание; допуска груби фактологични и логически грешки; не може да приложи основни предметни умения дори с подкрепа. |

| Оценка          | Общо равнище         | Характеристика                                                                                                                                                                         |
|-----------------|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Среден (3)      | Минимално постигнато | Възпроизвежда основни знания и понятия, но с пропуски; изпълнява типови задачи при подкрепа; аргументацията и работата с източници са ограничени.                                      |
| Добър (4)       | Добро                | Познава основното съдържание и прилага знанията в познати ситуации; работи с източници и представя изводи, но допуска пропуски или непълноти.                                          |
| Много добър (5) | Много добро          | Показва много добра фактологична и понятийна подготовка; анализира, сравнява и аргументира; работи самостоятелно с различни източници, с незначителни неточности.                      |
| Отличен (6)     | Отлично              | Показва задълбочени и системни знания; анализира критично, установява връзки, причини и последици, аргументира позиция, използва надеждни източници и създава самостоятелни обобщения. |

При тестови форми учителят предварително обявява начина за превръщане на точките в оценка. Когато задачите са с различна тежест, се използва точкова система, а не механично броене на „верни отговори“.

### III. ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ

#### 1. Прогимназиален етап – V, VI и VII клас

Ученикът следва постепенно да развива умения да:

- ориентира събития и процеси във времето чрез понятия като десетилетие, век, хилядолетие и историческа епоха;
- подрежда събития и процеси в хронологична последователност и открива синхронност;
- разпознава и използва основни исторически понятия и личности;
- работи с историческа карта и пространствено локализира събития;
- различава видове исторически източници и извлича информация от текст, изображение, карта, таблица и схема;
- съставя устен или писмен исторически разказ в логична и хронологична последователност;
- описва и характеризира историческа личност или събитие;
- формулира причини и последици на достъпно за възрастта равнище;
- сравнява исторически явления по зададени показатели;
- изразява мнение, като го подкрепя с изучени факти.

#### Критерии за устен и писмен отговор

Слаб (2): Отговорът показва липса на базови знания, груби фактологични грешки и нарушена хронология; не се използват правилно основни понятия.

Среден (3): Разпознава част от основните факти и личности, но отговорът е непълен; хронологията и причинно-следствените връзки са несигурни.

Добър (4): Представя основните факти и понятия, работи с карта/източник и прави елементарни изводи; има отделни пропуски.

Много добър (5): Представа вярно и логично съдържанието, анализира източници и сравнява по зададени показатели; допуска само незначителни неточности.

**Отличен (6): Представа пълно, точно и последователно знанията, аргументира връзки между събития, работи критично с източници и формулира самостоятелни изводи.**

## **2. Гимназиален етап – VIII–XII клас**

Критериите се прилагат според конкретната учебна програма и вида подготовка. Ученикът следва да:

- чете, коментира и съпоставя исторически документи с различен произход и гледна точка;
- анализира статистически данни, таблици, диаграми, карикатури, афиши и изображения;
- извлича и систематизира информация по зададен проблем;
- различава факт, интерпретация и оценка;
- оценява достоверността и ограниченията на източник;
- формулира теза, аргументи и доказателства;
- определя и йерархизира причини и последици;
- сравнява процеси и явления и открива приемственост и промяна;
- представя различни исторически гледни точки коректно и балансирано;
- създава резюме, план-тезис, кратък аналитичен текст или историческо есе;
- използва дигитални ресурси и цитира източниците си.

### **Общи характеристики на постиженията за гимназиален етап**

Слаб (2): Липсват отговори по съществена част от задачата; налице са груби фактологични грешки, нарушена хронология и липса на анализ.

Среден (3): Представени са отделни верни факти, но има значими пропуски; аргументите са непълни, а изводите – слабо обосновани.

Добър (4): Основните въпроси са разработени вярно, но с непълнота в анализа, доказателствата или обобщенията.

Много добър (5): Фактите са подбрани правилно; анализът и аргументацията са много добри; допускат се малки неточности.

Отличен (6): Фактите са точни и релевантни; анализът е задълбочен; тезата е аргументирана с подходящи доказателства и източници; изводите са самостоятелни и логически обосновани.

## **3. История и цивилизации на английски език**

При обучение на английски език предметните знания и историческите умения остават водещи. Езиковата компетентност се оценява като част от качеството на изложението според предварително обявените критерии, без да се подменя предметното оценяване.

- правилно използване на основната историческа терминология на английски език;
- ясно и логично устно/писмено изложение;
- разбиране и анализ на исторически източници на английски език;
- умение за формулиране на теза, аргумент и заключение;
- използване на подходящ академичен речник и езикови свързващи средства;
- допустимо използване на български език при сложни понятия или когато това е методически обосновано и предварително уточнено от учителя.

## **4. Презентация/проект по история**

Препоръчителни критерии:

- историческа точност и релевантност на съдържанието;
- структура – ясна тема, логика и заключение;
- използване и посочване на надеждни източници;
- подходящи изображения, карти, диаграми или документи;
- самостоятелен принос и критично отношение към информацията;

- ясно устно представяне – презентацията се представя, а не се чете механично;
- спазване на зададените технически и времеви изисквания.

При установено представяне на чужд или автоматично генериран продукт като изцяло собствен, без деклариране на използваните източници/инструменти и без доказуем личен принос, работата се връща за повторно изпълнение или се оценява съгласно предварително обявените правила за академична почтеност.

## **IV. ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА**

### **1. Общи предметни умения – V–XII клас**

- локализира и назовава географски обекти върху карта;
- чете и създава контурни карти, профили, схеми и картографски изображения;
- извлича и анализира данни от таблици, диаграми, графики, климатограми и статистически източници;
- характеризира природни, демографски, селищни и стопански обекти и процеси;
- сравнява територии и явления по зададени показатели;
- обяснява взаимовръзки между природни, обществени и икономически процеси;
- формулира и аргументира решения на географски проблеми;
- използва коректно географски понятия и специализирана терминология;
- представя информация в устна, писмена, визуална и дигитална форма.

### **2. Шестобална скала по география и икономика**

Слаб (2): Не познава основното учебно съдържание; не се ориентира по карта и не може да извлече елементарна информация от графики, таблици и статистика.

Среден (3): Възпроизвежда основни знания и посочва обекти на карта; изпълнява типови задачи по модел, но анализът е ограничен.

Добър (4): Разбира и интерпретира географска информация, работи с карти и диаграми, но допуска пропуски в характеристиките и анализа.

Много добър (5): Класифицира, сравнява и анализира географска информация; конструира карти/диаграми и прави обосновани изводи с малки неточности.

Отличен (6): Оценява, обобщава и преобразува географска информация; решава проблемни задачи, аргументира тези и създава качествени самостоятелни продукти.

### **3. Практически задачи и презентации**

- точност на картографската работа и легендата;
- коректно използване на статистически данни;
- подходящ избор на графика/диаграма;
- правилен анализ и интерпретация, а не само описание;
- логични и доказуеми изводи;
- ясно представяне и посочване на източници.

## **V. ФИЛОСОФИЯ**

В общообразователната подготовка философията се изучава в VIII, IX и X клас. Критериите се прилагат съобразно конкретната учебна програма и възрастовите особености на учениците.

### **1. Основни критерии**

- познаване и правилна употреба на философски понятия;
- разпознаване и формулиране на философски проблем;
- различаване на теза, аргумент, контрааргумент и пример;
- логическа последователност и валидност на разсъждението;
- интерпретация на философски текст и свързване с проблеми от личния и обществения опит;
- сравняване на философски позиции;

- формулиране и защита на собствена позиция;
- езикова и стилова култура.

## 2. Критерии за философско есе

| Критерий         | Какво се очаква                                                | Тежест/значение |
|------------------|----------------------------------------------------------------|-----------------|
| Проблем и теза   | Разпознава проблема и формулира ясна, самостоятелна теза.      | Основен         |
| Понятия          | Използва правилно философски термини и категории.              | Основен         |
| Аргументация     | Развива логически свързани, релевантни и убедителни аргументи. | Водещ           |
| Интерпретация    | Осмисля фрагмента/темата, без да го преразказва механично.     | Водещ           |
| Лична позиция    | Изразява позиция и я защитава с аргументи и примери.           | Водещ           |
| Структура и език | Увод, изложение, заключение; ясна и грамотна реч.              | Подкрепящ       |

## 3. Философия на английски език

При преподаване на философия на английски език се очаква овладяване на специфичната терминология, създаване на аргументиран текст и умение за анализ и обобщение на чужд език. Оценяването на езиковото изпълнение се съчетава с предметните критерии и се обявява предварително.

## VI. ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ – XI И XII КЛАС

„Гражданско образование“ е самостоятелен учебен предмет в XI и XII клас и се включва в критериите на КОО „Обществени науки и гражданско образование“.

Оценяват се знания и умения за:

- права, свободи, отговорности и механизми за тяхната защита;
- демокрация, държава, институции и разделение на властите;
- гражданско участие, избори, представителство и граждански организации;
- идентичност, различия, равнопоставеност и недискриминация;
- медийна и информационна грамотност, проверка на източници и разпознаване на манипулации;
- аргументирана дискусия по обществен проблем и уважение към различни позиции;
- анализ на казус и формулиране на реалистично гражданско действие;
- работа по проект, свързан с училищната или местната общност.

### Критерии за казус/граждански проект

- ясно дефиниран проблем;
- използване на надеждна и актуална информация;
- правилно разпознаване на права, институции и заинтересовани страни;
- реалистични и законово допустими действия;
- аргументирана позиция и отчитане на различни гледни точки;
- конкретен личен принос и рефлексия върху резултата.

## VII. АКАДЕМИЧНА ПОЧТЕНOST И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ДИГИТАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ

При писмени работи, проекти и презентации ученикът посочва използваните източници. Когато използва генеративен изкуствен интелект или друг дигитален инструмент за идеи, редакция, визуализация или търсене, това следва да бъде декларирано, ако учителят го е изискал.

- Не се допуска представяне на чужд текст, проект или презентация като собствен.
- При съмнение за липса на личен принос учителят може да проведе кратка устна защита.
- Оценява се доказуемият личен принос, разбирането и способността ученикът да обясни използваната информация.
- Правилата за допустима помощ от AI/дигитални инструменти се обявяват предварително за конкретната задача.

## **VIII. ФОРМИРАНЕ НА СРОЧНА И ГОДИШНА ОЦЕНКА**

Срочната и годишната оценка се формират по реда на Наредба № 11/2016 г. въз основа на текущите оценки и цялостното представяне на ученика спрямо очакваните резултати от учебната програма.

Оценката не е механична средноаритметична стойност. Учителят отчита устойчивостта на постиженията, сложността и характера на изпитванията, развитието на ученика и степента на овладяване на ключовите предметни компетентности.

## **IX. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

Критериите се прилагат от педагогическите специалисти в КОО „Обществени науки и гражданско образование“ и могат да бъдат конкретизирани за отделна тема, проект или вид изпитване, като конкретните изисквания се съобщават предварително на учениците.

При нормативна промяна или промяна в учебните програми критериите се актуализират. За неуредените случаи се прилагат действащите нормативни актове на МОН.